

Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling,
University College Lillebælt

MUSEERNE OG DE YNGSTE MEDBORGERE

Et udviklingsprojekt mellem pædagoguddannelser og museer

Inspirationsmateriale til museumsundervisere, undervisere på pædagoguddannelsen, pædagogstuderende, pædagoger, kommunale konsulenter og andre, der er interesseret i den yngste målgruppe i daginstitutioner og skoler.

Red. Trine Hyllested og Tine Seligmann

PÆDMUS
2014 - 2015

INDHOLDSFORTEGNELSE

- 5 Indledning v/Trine Hyllested og Tine Seligmann**
- 6 'Nyt, Nyttigt og Nyttiggjort - innovationspædagoger fra pædagoguddannelsen i Odense/Svendborg**
Jannie Nielsen, lektor, pædagoguddannelsen Odense/Svendborg, UCL
- 8 Fire projekter fra pædagoguddannelsen i Odense:**
1. Projekt: Johannes Larsen i en fortælleæske
  2. Projekt: En videofilm og iagttagelsesspørgsmål til Johannes Larsen Museet
  3. Projekt: Med Mads og Mette på Danmarks Jernbanemuseum
  4. Projekt: Hubert og Prutte Ruth
- 18 Kan museer have glæde af at samarbejde med pædagoguddannelserne?**
Museumsinspektør Anna Back Larsen, Danmarks Jernbanemuseum
- 20 Samarbejde skaber Læring**
Heidi Petersen og Joan Stoof Jensen, pædagoger uddannet fra pædagoguddannelsen, Jelling, UCL
- 23 Pædagoguddannelsen skal afprøve nye muligheder**
Lars Kjær Jensen, lektor, pædagoguddannelsen, Jelling, UCL
- 27 Museerne kan være et uddannelsesrum, et udviklingsrum og et dannelsesrum for pædagoguddannelsen**
Mette Nørregård Christensen, lektor og Lars Kjær Larsen, lektor, pædagoguddannelsen, Jelling, UCL
- 30 PÆDMUS - et pædagogisk udviklingsarbejde**
Trine Hyllested, ph.d., Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling, Forskning og Udvikling, University College Lillebælt og Tine Seligmann, Museet for Samtidskunst

Øverst th. og nederst:
Børn, der forbereder sig til et
besøg på Johannes Larsen Museet.
Foto: Henrik Huges Hansen.

Øverst til venstre: Børn høster.
Foto: Give-egnens Museum.

UDVIKLINGSPROJEKT FOR PÆDAGOGUDDANNELSER OG MUSEER

PÆDMUS er et samarbejdsprojekt mellem fire museer og to pædagoguddannelser under UCL. Projektet er igangsat af **Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling i Jelling**. Formålet med projektet har været at give de kommende pædagoger kendskab til museernes læringsrum og de muligheder, der er her. De studerende har udviklet innovative læringsforløb og aktiviteter, der er blevet afprøvet af børn fra daginstitutioner i nærområdet. Med udgangspunkt i praksis har projektet således skabt grundlag for kommende samarbejdsrelationer mellem museer og daginstitutioner. Projektet understøtter Kulturministeriets "Strategi for små børns møde med kunst og kultur" maj 2014.

De fleste af Danmarks børn går i daginstitution. De har forældre og bedsteforældre, som de kan tage med på museum. Kulturen skal udvikles af, med og for børn! Museerne rummer en guldgrube af genstande og fortællinger, der kan iagttages, tegnes, italesættes, udforskes og fantaseres om i løbet af vores livslange dannelsesrejse.

Deltagende museer: Johannes Larsen Museet, Keremind, Danmarks Jernbanemuseum, Odense, Give-Egnens Museum og Museet "Kongernes Jelling". Pædagoguddannelserne: Odense og Jelling, University College Lillebælt.

MUSEERNE UNDERSTØTTER DAG-INSTITUTIONERNES LÆREPLANSTEMAER

Det formelle grundlag for arbejdet i daginstitutioner er Dagtilbudsloven. Den indeholder seks obligatoriske

læreplanstemaer, der skal arbejdes med og dokumenteres i det pædagogiske arbejde med børnene. De tilbud, som museerne giver daginstitutionerne, skulle gerne understøtte dette arbejde. To bachelorstuderende fra projekt PÆDMUS understreger, at museets alsidige fysiske rum kan understøtte alle seks temaer, hvis man blot arbejder bevidst med dem:

1. Alsidig personlig udvikling
2. Sociale kompetencer
3. Sproglig udvikling
4. Krop og bevægelse
5. Naturen og naturfænomener
6. Kulturelle udtryksformer og værdier

MUSEERNE RUMMER MANGE MULIGHEDER FOR DE YNGSTE

"Vi pædagoger ser noget ved museet for børn, som museet ikke selv har blik for. Børneniveauet er vigtigt!" De pædagogstuderende har i deres opgaver og besøg på museerne udviklet en række konkrete ideer og tips til museer, der gerne vil kunne skabe adgang til deres samlinger for daginstitutioner.

Museer kan lægge oplysninger og materialer på deres hjemmeside, som daginstitutioner kan downloade før et besøg. Det skaber mulighed for, at besøget kan planlægges hjemmefra, og at pædagogen kan gå rundt på egen hånd på museet og kan efterbearbejde besøget hjemme i institutionen. I hæftet vil du kunne læse en række forslag til historier og film om museerne, skattejagter, oplevelses- og sansekasser og meget andet, der kan forberede børnene på besøget.

NYT, NYTTIGT OG NYTTIGGJORT INNOVATIONSPÆDAGOGER FRA PÆDAGOGUDDANNELSEN I ODENSE/SVENDBORG

Jannie Nielsen, lektor, pædagoguddannelsen i Odense/Svendborg, UCL

Pædagoguddannelsen i Odense/Svendborg har siden 2011 haft som mål at uddanne alle vores studerende til at få et ekstra højt kompetenceniveau, når det handler om innovation. Vi har valgt at definere "at noget er innovativt", når det er innovativt for parterne i det konkrete projekt. De pædagogstuderende fra Odense, der deltog i PÆDMUS-projektet, er en del af vores nye uddannelse til innovationspædagog. Vi var i starten dels inspirerede af tanker fra psykolog Anne Kirketerp, Århus Universitet, om at undgå indlært hjælpeløshed, dels af KIE-modellen om det kreative rum, det innovative rum og det entreprenante rum. I 2015 blev vi yderligere inspirerede af det tankesæt, som professor Lene Tanggaard, Aalborg Universitet, repræsenterer om "at tænke på kanten af boksen". Vi har også været inspireret af lektor på Århus Universitet, Lotte Darsøes innovationsdiamant og hele hendes tankesæt omkring social innovation fra bogen: "Innovationspædagogik - kunsten at fremelske innovationskompetence".

Der har altid været pædagogstuderende, som har haft flair for at udvikle innovative løsninger til glæde for deres omgivelser. Med dette tiltag har vi forsøgt at brede denne flair ud til hele årgange og gøre innovation til noget bevidst, både når det gælder tankegangen bagved, og når det gælder at udvikle en værktøjskasse klar til brug i en hvilken som helst udfordring.

NYT, NYTTIGT OG NYTTIGGJORT

Vi formulerer det ofte som "nyt, nyttigt og nyttiggjort" i starten af de studerendes studie. "Nyt og nyttiggjort" falder ofte "let" for de studerende, men "nyttigt" kan

med den etiske dybde, det kræver, ofte være temmelig svært at håndtere for studerende tidligt i studiet. Derfor er det vigtigt for os at finde nogle samarbejdspartner, der kan være med til at åbne de studerendes øjne for andre sider af det pædagogiske arbejde - nemlig at tilføje en dannelsesdel til de studerendes udvikling og give de studerende de succesoplevelser, der skal til, for at de føler, at de mestrer innovationsarbejde. Det er i høj grad lykkedes i samarbejdet med museerne i dette PÆDMUS-projekt.

At vi har kunnet implementere PÆDMUS-projektet direkte ind i vores pædagoguddannelse skyldes, at vi i løbet af de studerendes studie har indlagt forskellige projektarbejder afsluttende med en eksamen. I de sidste år har vi formaliseret et samarbejde med eksterne samarbejdspartner, som har budt ind med en række udfordringer. Her passede PÆDMUS-projektet og de tilknyttede museer perfekt ind i uddannelsen, som en af disse samarbejdspartner. Pædagoguddannelsen var meget tilfreds med at få så spændende udfordringer, og vi blev da også nødt til at vælge nogle studerende ud til at deltage, da mange havde ønsket det.

AFKLARING AF FORVENTNINGER OG UDFORDRINGER

Afklaring af forventninger og udfordringer i arbejdet med mange faktorer lå i projektarbejdet på 2. semester. Det skyldes, at de studerende af naturlige grunde har brug for konkrete tiltag, der kan sikre en god proces. Et af de elementer, vi har særligt fokus på, er selve det at få et samarbejde mellem parterne til at fungere

til alles tilfredshed. Derfor har vi blandt andet udviklet samarbejds-skemaer, som tydeliggør samarbejdet mellem de eksterne udbydere og de studerende. Et skema med "Udfordringen": "Hvad forventer vi af hinanden? Hvornår gør vi det? Hvordan gør vi og hvorfor?"

Sammen med andre undervisningselementer, en tydelig projektvejledning og et stort engagement fra både studerende, eksterne samarbejdspartner og undervisere på pædagoguddannelsen, kan vi nå rigtig langt i vores bestræbelser på at koble innovation, kultur og den pædagogiske profession.

De studerende udtrykker stor tilfredshed med de udfordringer, de har fået af museerne. Både fordi de faglige udfordringer var store, og fordi det er let at se

innovation som noget positivt, når man kan se, at man gør en forskel. Pædagoguddannelsen er også meget tilfreds, fordi vi kan se, at de studerende voksede med opgaven, fik tiltro til egne evner og udfoldede en masse tanker og refleksioner over egen praksis og færden i verden.

LITTERATUR

Ebbe Kromann-Andersen og Irmelin Funch Jensen (2009): KIE-modellen – innovativ undervisning i videregående uddannelser. Erhvervsskolernes forlag.
Lotte Darsø (2011): Innovationspædagogik. Kunsten at fremelske innovationskompetencer. Samfundslitteratur.
Lene Tanggaard (2014): Opfindsomhed. Gyldendal Business.

▼ *Tegning: Johannes Larsen, illustration til "Den Grimme Ælling".*

UDFORDRING TIL PÆDAGOGSTUDERENDE

Fire grupper af studerende fra pædagoguddannelsen i Odense har arbejdet ud fra den udfordring og opgavebeskrivelse, som henholdsvis Johannes Larsen Museet i Kerteminde og Danmarks Jernbanemuseum i Odense havde formuleret og sendt til pædagoguddannelsen. Dette er et eksempel på den udfordring, de fik fra museumsinspektør Malene Ipsen, Johannes Larsen Museet.

TITEL PÅ UDFORDRING: ET BESØG HOS JOHANNES LARSEN

UDBYDER: Navn: Johannes Larsen Museet. www.Johanneslarsenmuseet.dk
Adresse og kontaktpersoner.

KORT PRÆSENTATION AF INSTITUTION/FIRMA, KERNEDELSER: Kunstmuseum og kunstnerhjem. Fast samling og skiftende udstillinger. Fokus på Fynbomalernes kunst samt på kunst og natur.

BAGGRUND FOR AKTUEL UDFORDRING: Johannes Larsen Museet er med i projektet PÆDMUS, som er et projekt mellem udvalgte museer og pædagoguddannelsen i Odense og Jelling under Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling i Jelling.

PRÆSENTATION AF UDFORDRING: Vi ønsker, at der bliver udviklet "et produkt", som klæder pædagoger fra børnehaver på til en god oplevelse med børnene, når de kommer på besøg. Gerne et produkt, der forbereder dem til besøget på museet, hjælper dem gennem besøget og samler op på besøget, når de kommer tilbage i institutionen. Kan vinkles i forhold til natur/fugle, tegning/maleri, Fynboernes billedkunst, Johannes Larsen og familieliv, fortællinger, haven/parken m.v.

HVAD ER UDBYDERS INTERESSE I UDFORDRING: At få udviklet et produkt/forløb, som er nyttigt for de børnehaver, der besøger museet. Det skal være enkelt og let at kommunikere via billetsalget og museets hjemmeside. Det skal kunne gennemføres uden større hjælp fra museets ansatte, når børnehaverne kommer på besøg.

KRAV TIL LØSNINGSFORSLAG (INDHOLD, FORM): Der skal udvikles et læremiddel eller et læringsforløb for 0-5 årige på museet, som matcher daginstitutionernes læreplaner. Praksisfeltet skal inddrages i arbejdet. Vi ønsker en guide, en vejledning, et manuskript som fortæller, hvordan produktet/forløbet bruges før, under og efter museumsbesøget. En guide, som gør, at vi forholdsvis nemt kan iværksætte og implementere produktet/forløbet på vores museum.

HVILKE (SÆRLIGE) FAGLIGE FORUDSÆTNINGER KRÆVES DER FOR AT INDGÅ I PROJEKTET: Interesse for og/eller viden om inddragelsen af kultur, natur og æstetiske udtryksformer i pædagogiske aktiviteter, der understøtter børns udvikling, trivsel, dannelse og læring.

HVEM SKAL DER SAMARBEJDES MED I PROJEKTET: Museumsinspektør og seminarielektor på pædagoguddannelsen. Herudover skal teamet selv finde en daginstitution eller flere, som kan og vil indgå i samarbejdet.

HVAD BIDRAGER UDBYDER MED I PROJEKTET: Faciliteter på Johannes Larsen Museet. Modtager besøg af samarbejdspartnere (fri entré). Sparring af konceptudvikling med museumsinspektør og andet fagligt personale. Seminarielærere er projektleder på det overordnede projekt og kan bidrage med vejledning efter nærmere aftale, der indskrives i samarbejdskontrakten mellem de studerende.

HVAD ER DE CENTRALE FAGLIGE UDFORDRINGER I PROJEKTET/UDFORDRINGEN?
Historie- og Kulturarvsformidling til børnehavebørn.

VELEGNET I STUDIET 2. OG/ELLER 7. SEMESTER, PRAKTISKE OPLYSNINGER OM AFLEVERING M.M.

JOHANNES LARSEN I EN FORTÆLLEÆSKE

RESUME: Fire pædagogstuderende fra Odense har udarbejdet et materiale, som pædagoger kan bruge før, under og efter besøget på Johannes Larsen Museet i Kerteminde. I samarbejde med pædagoger fra Bøgebjerg Naturbørnehave arbejdede de studerende grundigt med børnegruppens forberedelse af besøget. Ved tre forberedende aktiviteter i børnehaven blev der arbejdet med børnenes forforståelse. Hver gang med udgangspunkt i børnenes egne udtryk og tanker. Efter et vellykket besøg på Johannes Larsen Museet, hvor børnene viste hinanden rundt, blev besøget efterbearbejdet i børnehaven med et fællesbillede om Johannes Larsens liv. Børnene modtog den sidste dag diplomer fra de studerende for godt arbejde!

OPGAVENS PROBLEMFORMLERING: Hvordan skaber vi et forløb, som hjælper pædagoger med at implementere kulturelle og lærerige aktiviteter i praksis, med det formål at forberede en gruppe af børnehavenbørn på et museumsbesøg?

TEORI:

- John Dewey: En børnecentreret og livsnær pædagogik.
- Lev S. Vygotsky: Udfordring i den nærmeste udviklingszone.
- Hans Georg Gadamer: Forforståelsen er afgørende for tilegnelsen af viden.
- Howard Gardner: Der er mange måder at lære på, sæt alle intelligenser i spil.
- Dorethy Heathcote: Læreren skal kunne sætte sig i elevens sted, eleven skal være eksperter.
- Knud Illeris: Læring er både tilegnelse og en social proces.

METODE: Grundig forberedelse af besøg på museet i selve børnehaven med iagttagelse og refleksion af børnenes reaktioner. Afdækning af kompetencer og forforståelser. Induktiv regulering af produktet.

DELTAGERE: Anne Dorte Hamann, Henrik Huge Hansen, Izabella Tomczak, Sara Fischer Løfberg samt vejleder på Pædagoguddannelsen i Odense: Poul Strøyer og Museumsinspektør: Malene Ipsen, Johannes Larsen Museet. Børn og pædagoger fra Bøgebjerg Børnehaven i Kerteminde.

FØR - FORBEREDELSE: De studerende besøger museet og får vejledning af museumsinspektøren. De studerende arrangerer tre forberedende arbejds-gange i børnehaven med praktisk/æstetiske aktiviteter som billedarbejde, akvarelmaleri, papirklip og højt-læsning.

UNDER - BØRNEBESØG PÅ MUSEET:

Børnene oplever museet og viser hinanden rundt som små eksperter på Johannes Larsens liv.

EFTER - EFTERBEARBEJDNING I BØRNEHAVEN:

Fremstilling af et fællesbillede om Johannes Larsen og uddeling af diplomer.

PRODUKT: En fortælleæske med billeder af og om Johannes Larsen, som børnene kan samtale ud fra. En historiebog om et barn, der besøger Johannes Larsen Museet med sin bedstefar. Kreative værksteder før og efter besøget.

UDDRAG AF DE STUDERENDES OPGAVE

Forberedelsen har stor betydning:

"Da vi ankom til museet, havde vi aftalt med børnene, at de skulle række hånden op, hvis der var noget, de kunne huske eller genkende fra vores kreative værksteder. Det viste sig hurtigt, at alle børnene gik med hånden oppe stort set hele tiden, og det endte med, at de var hinandens små guider og kunne gå og fortælle det, de kunne huske og det de netop oplevede, til hinanden. Vi voksne var stort set overflødige. Efter rundturen i villaen, var børnene stadig interesserede i at se mere, så vi fortsatte med atelieret og vinterhaven, som de nysgerrigt undersøgte. Vi sluttede af ude i haven, hvor de så på gæssene og svanen og hyggede sig i sneen."

Hvad vil det sige at lære børn noget:

"Vi er efter projektet blevet opmærksomme på, hvor vigtigt det er at kende til børns forforståelse, med henblik på at kunne hjælpe dem med at tilegne sig viden og erfaring. Vi har erfaret, at det er nødvendigt at reflektere over samt vurdere de aktiviteter, som sættes i gang og også at begrunde, hvorfor disse har relevans for målgruppen. Børn er fremtidens "museumsgængere." Det er derfor vigtigt, at de bliver introduceret til denne verden på en forståelig og anerkendende måde, hvor læring bliver til en leg, og hvor kunst og kultur bliver en del af deres sprog og forståelse"

*Daginstitutionbesøg på
Johannes Larsen Museet.
Foto: Henrik Huges Hansen*

EN VIDEOFILM OG IAGTTAGELSESSPØRGSMÅL TIL JOHANNES LARSEN MUSEET

2

RESUME: En gruppe på seks pædagogstuderende fra Odense har fremstillet en introduktionsfilm til Johannes Larsen Museet, som de viste for to børnehaver, før de skulle besøge museet. De havde lavet iagttagelsesspørgsmål til børnenes museumsbesøg og et materiale til efterbearbejdning hjemme i børnehaven. Under besøget på museet observerede de studerende to grupper af børnehavebørn med pædagoger på deres vej gennem museet. Herefter nedskrev de praksisfortællinger (jvnf. Beth Juncker) om børnenes reaktioner på filmen og de spørgsmål, som børnene kom med. Efterfølgende interviewede de en pædagog fra hver af børnehaverne om forløbet.

OPGAVENS PROBLEMFORMULERING: Hvordan virker det udarbejdede produkt som museets og pædagogens redskab? Hvordan kan pædagogen motivere børn i 5-6 års alderen til at engagere sig i museumsbesøg og derigennem optimere mulighederne for kulturel og kognitiv læring?

TEORI:

- Beth Juncker: Brug af praksisfortællinger.
- Margit Margrethe Nielsen: Observation og pædagogisk analyse.
- Steinar Kvale: Kvalitative Interviews.
- Mogens Brørup, Lene Hauge og Ulrik L. Thomsen: Teori om Piaget og Dewey.
- Knud Illeris: Sociale og kognitive læreprocesser.
- Benny Austring og Merete Sørensen: Æstetik og læring.

METODE: Fremstilling af en præsentationsfilm om Johannes Larsen Museet. Filmfremvisning for førskolegruppen i to børnehaver i Kerteminde.

Feltobservation af børnene med henblik på deres reaktion på besøget.

Brugerinterview med pædagoger efter besøgene.

DELTAGERE: Camilla Pedersen, Christina Johnson, Jannie Bang, Jonas Larsen, Nanna Birch, Marianne Elvstrøm samt vejleder på pædagoguddannelsen i Odense: Simon Madsen og Museumsinspektør Malene Ipsen, Johannes Larsen Museet. Børn og pædagoger fra to børnehaver i Kerteminde.

FØR-BØRNENES FORBEREDELSE: De studerende viste deres film i to forskellige børnehaver og iagttog de to forskellige måder børn og pædagoger reagerede på. Den ene børnehave fremstillede før besøget billetter til arrangementet.

UNDER - BØRNENES BESØG PÅ MUSEET:

Begge børnehaver besøgte museet. Børn og pædagoger arbejdede med iagttagelsesspørgsmål til genstande på museet i Johannes Larsens hus. De studerende iagttog de to forskellige måder at arbejde på med børnene.

EFTER - EFTERBEARBEJDNING I BØRNEHAVEN:

Museumsbesøget blev efterfølgende evalueret og efterbearbejdet i institutionerne af pædagogerne uden de studerendes medvirken.

PRODUKT: En forberedelsesfilm om Johannes Larsen Museet. Iagttagelsesspørgsmål til selve besøget i to sværhedsgrader til henholdsvis alder 3-4 år og 5-6 år. Et efterbearbejdningsmateriale til brug i børnehaven. Den er samtidig et diplom til børnene efter besøget, en folder og reklame for museet.

UDDRAG AF DE STUDERENDES OPGAVER

Børn som kulturbærere:

"Børnene var kultur-bærere hver især, og de havde forskellige måder at opføre sig på et museum. Nogen børn var bevidste om, at møblerne ikke var til at sidde i, og man ikke skulle pille ved tingene, mens andre børn satte sig i møblerne og havde ikke den opfattelse af et museum. Selv om vi er fra samme land, samme kommune, samme by er vi ikke bærere af den samme kultur. Vi vil kunne genkende os selv i nogle ting, men ikke i alle."

"Min mor og far sover i samme seng" (pige fra børnehave B, 2015)"

"Vi fik en følelse af, at børnene fik et indblik i det historiske perspektiv i forhold til nutidens perspektiv... Pigen var i stand til at opfatte, at sengene var adskilt i soveværelset og ikke sammensat som i dag, hvor de fleste forældre sover i samme seng. Ydermere var børnene meget optaget af og uforstående omkring, hvordan Johannes Larsen kunne leve et liv uden digitale medier, da det i dag, er et vigtigt element i deres hverdag. Vi antager altså, at børnene blev bevidste om, at nutidens samfund har ændret sig i forhold til tiden, hvor Johannes Larsen levede, da de kunne få øje på ændringen."

Genkendelsens glæde:

"Vores udarbejdede video skulle motivere og forberede børnene inden besøget. Det virkede efter hensigten, da vi oplevede, at børnene spurgte ind til videoen og glædede sig til at se de forskellige ting, de havde set på videoen. De fleste af børnene udviste en genkendelsesglæde, da de befandt sig i villaen." "En pædagog fra børnehave B: Nu kom vinterferien og fastelavn jo lige i vejen, inden vi kunne samle børnene og snakke om besøget og tegne på de sedler vi havde fået af jer. Men de lavede nogle rigtig gode tegninger med mange detaljer, og der var mange ting, som de huskede fra besøget. De var specielt optaget af dyrene, især sælen, fuglene, dukkehuset, drivhuset med planter og hans morgengymnastikringe."

Foto nederst til højre: Johannes Larsen Museet. I øvrigt Henrik Høge Hansen.

MED MADSD OG METTE PÅ DANMARKS JERNBANEMUSEUM

3

RESUME: De studerende lavede en forundersøgelse af en børnegruppe fra en daginstitution i Odense. De observerede dem på Jernbanemuseet for at iagttage, hvad der interesserede børnene. Med udgangspunkt i disse iagttagelser udviklede de et forslag til en bog om Mads og Mette, der skal på tur til Danmarks Jernbanemuseum. Dette produkt afprøvede de så på en ny børnegruppe og interviewede gruppens pædagog om deres oplevelse af museumsbesøget med det udviklede forløb. På baggrund af alt dette justerede de igen deres forløb og fremstillede det endelige forslag til bogen.

OPGAVENS PROBLEMFOMULERING: Hvordan kan vi udvikle et brugbart pædagogisk redskab til institutionsbesøg på Danmarks Jernbanemuseum, som er motiverende og engagerende for børnehavebørn samt bidrager til kognitiv og æstetisk læring?

TEORI:

- Mogens Hansen, Poul Thomsen, Ole Varming: Om Piaget, Vygotsky, Dewey.
- Mihaly Csikszentmihalyi: Flow og motivation.
- Knud Illeris: Kognitiv læring.
- Howard Gardner: De mange intelligenser.
- Noona Elisabeth Jensen: Metodebog for pædagoger.

METODE: Observation til produktudvikling, både med notesblok og fotografisk udstyr. Interviews med pædagogerne om deres forståelse af den pædagogiske situation.

SMTTE-model til evaluering af forløbet. Modellen er benyttet som redskab til planlægning og udvikling af pædagogiske tiltag.

DELTAGERE: Kasper Ziefeldt Huszar, Katrine Baltzer Hansen, Lasse Lukasiewicz, Line Borgermann, Solgaard Hansen, Stina Lund. Vejleder på pædagoguddannelsen i Odense, Simon Madsen og Museumsinspektør, Anna Back Larsen, Danmarks Jernbanemuseum. Pædagoger og børn fra to daginstitutioner i Odense og Tommerup.

FØR-BØRNEENES FORBEREDELSE: Historien om Mads og Mette, der skal ud og rejse, læses op for børnene før besøget på museet.

UNDER - BØRNEENES BESØG PÅ MUSEET:

Pædagoger og børn brugte et hæfte om Mads og Mette med opgaver og spørgsmål. Opgaverne blev introduceret med rim og remser fra hæftet.

EFTER - EFTERBEARBEJNING I BØRNEHAVEN:

Bagerst i hæftet var der efterbearbejdningsopgaver til børnene samt en side til pædagoger og forældre med refleksionsspørgsmål, som kunne benyttes efter besøget.

PRODUKT: Et hæfte med historien om børnene Mads og Mette, der skal med toget til bedstemor og bedstefar. Det er et hæfte med opgaver og spørgsmål, som bliver introduceret med billeder, rim og remser.

UDDRAG AF DE STUDERENDES OPGAVE

Hvordan agerer børn i en museums kontekst:

"Det var meget interessant under observationen at se, hvordan museets faciliteter fangede børnene - de havde muligheden for at se, lugte, røre og være en del af de fleste udstillinger. De agerede som om de var på en legeplads, hvilket inspirerede os til at fokusere på at have et legende element kombineret med læring i vores produkt."

Sprogstimulering:

"Et tiltag vi har gjort for at understøtte sprogstimuleringen og den sproglige intelligens er at inddrage rim og remser. Det havde i praksis en positiv effekt, da størstedelen af børnene vendte koncentrationen mod pædagogen, som læste højt."

Identifikation:

"Børnene og pædagogen sidder i en togvogn og ser en video fra gamle dage. De fleste børn er optaget af det, der foregår på skærmen, og en pige siger til pædagogen: "Det er dig, Helene", pædagogen svarer: "Er det mig?" Pædagogen ser en mand på skærmen og spørger børnene: "Hvem er dét så?" og flere børn svarer: "Det er John". Børnene er helt klar over, at det er en film fra gamle dage, men de prøver at identificere det med noget velkendt ved at sætte nogle personer fra deres hverdag ind i filmen.....Når barnet identificerer sig med det fiktive, involveres sanser og følelser, hvilket giver barnet lyst til deltagelse."

Danmarks Jernbanemuseum.
Foto: Flemming Wedell.

HUBERT OG PRUTTE RUTH

4

RESUME: De pædagogstuderende observerede børnene i børnehaven og talte med de voksne om forventninger til børnene. Børnene var så på besøg på Danmarks Jernbanemuseum og gruppen observerede, hvad der skete uden indblanding fra de voksne. Efterfølgende fremstillede gruppen deres produkt: en forberedelsesfortælling og en skattejagt med bamsen Hubert og hans ven Prutte Ruth. Hubert er meget forvirret og glemmer alle sine ting på en rejse. Børnene skal hjælpe ham med at finde dem på museet. Efter observation af en børnegruppe, der brugte materialet, interviewede de studerende pædagogen og rettede produktet til. De skitserede en hjemmeside, hvor produktet kunne ligge.

OPGAVENS PROBLEMFORMULERING: Hvordan kan en pædagogisk aktivitet på Danmarks Jernbanemuseum være med til at skabe et miljø, hvor børnene både som gruppe og individ bliver inkluderet?

TEORI:

- Mihaly Csikszentmihalyi: Flow.
- Lev Vygotsky: Zonen for nærmeste udvikling.
- Howard Gardner: De mange intelligenser.
- Axel Honneth: Anerkendende pædagogik.
- Leavitt Rye: Organisationsanalyse.

METODE: Observation og interview med pædagoger fra børnehaven Elverhøjen om børnenes leg og viden omkring tog. Dokumentation ved hjælp af film og fotos. Leavitt Rye og SMTTE-modellen er brugt gennem forløbet for at afstemme forventninger og mål i arbejdet med produktet.

DELTAGERE: Rasmus Lundgreen, Thomas Petersen, Ditte Schack, Casper Skytte og Trine Hedelund samt vejleder på pædagoguddannelsen i Odense: Mette Valentin Lyndgård og museumsinspektør: Anna Back

Larsen, Danmarks Jernbanemuseum. Pædagoger og børn fra Elverhøjens Børnehave.

FØR-BØRNEGENS FORBEREDELSE: Oplæsning af historien om Hubert og Prutte Ruth i børnehaven.

UNDER - BØRNEGENS BESØG PÅ MUSEET:

Skattejagt hvor børnene finder Huberts ting, som pædagogen samtidig lægger ud undervejs.

EFTER - EFTERBEARBEJDNING I BØRNEHAVEN:

Oplæsning af Hubert og Prutte Ruths efterfortælling. Samtale og tegning om besøget. Evt. ved hjælp af den hjemmeside, de studerende havde skitseret.

PRODUKT: En før og efter historie om Hubert og Prutte Ruth. En skattejagt på museet med vejledning til pædagogen. En skitse til en hjemmeside, hvor produktet kan være tilgængeligt for de institutioner, der skal på besøg på Danmarks Jernbanemuseum.

UDDRAG AF DE STUDERENDES OPGAVER

Alle børn kan være med:

"Under afprøvningen af Huberts Kuffert ændrede pædagogen på nogle opgaver inden for rammerne, for at forsøge at få alle til at føle at de bidrog til fællesskabets fælles mål om at samle alle Huberts ting. Han gav bl.a. gruppens glumsomme dreng rollen som kuffertholder. Drengen tog rollen til sig, og med vejledning fra pædagogen blev han dygtigere til at åbne kufferten og vise de fundne ting frem efter hver post. Pædagogen deltog vejledende omkring åbning og lukning af kufferten, og halvvejs gennem skattejagten blev rollen som kuffertholder tildelt et andet barn. Nu var det den glumsomme dreng, der trådte ind i rollen som hjælper og vejledte den nye kuffertholder. Det er et eksempel på Vygotskys teori om zonen for nærmeste udvikling, men også et eksempel på, at den glumsomme dreng får en følelse af at være noget og at kunne noget."

Kommunikation i øjenhøjde:

Under jagten på Huberts glemte ting tilføjede pædagogen huskelegen "Kims-leg" mellem nogle af posterne. Legen gik ud på at åbne kufferten og se, hvad den indeholdt, for derefter at lukke kufferten og nævne hvad der var i kufferten. Dette kan være med til at udvikle sproglige egenskaber og udvide barnets ordforråd, hvilket lever op til læreplanstemaet om sprog."

"Vi så i vores afprøvning, hvor stor betydning netop kommunikationen havde. Pædagogen læste hurtigt vores manual...og gennemførte skattejagten præcis, som vi havde tiltænkt det at foregå." "Derudover så vi vigtigheden af god kommunikation mellem pædagogen og børnene. Pædagogen formåede nemlig, at holde børnene fanget og koncentreret omkring opgaverne ved at formulere sig på en sjov, fængende og humoristisk måde. Han kommunikerede både med sin krop og sine ord, at det, de skulle til at i gang med, var spændende – og han kommunikerede på et niveau, hvor børnene kunne være i øjenhøjde med ham samt forstå og relatere sig til de eksempler og talemåder, han brugte."

Danmarks Jernbanemuseum.
Foto: Flemming Wedell.

KAN MUSEER HAVE GLÆDE AF AT SAMARBEJDE MED PÆDAGOG- UDDANNELSERNE?

Museumsinspektør Anna Back Larsen, Danmarks Jernbanemuseum

Danmarks Jernbanemuseum har gennem projektet PÆDMUS åbnet dørene for utraditionelle samarbejdspartnere. To teams af studerende fra pædagoguddannelsen i Odense har sammen med museet udviklet læringstilbud henvendt til dagsinstitutioner. Første skridt i projektet var at skabe en fælles forståelsesramme. Museets medarbejdere skulle have en viden om dagsinstitutionerne og deres behov, og de studerende skulle have en forståelse for jernbanemuseet samt museets forventninger og ønsker.

Et centralt punkt i visionen for Danmarks Jernbanemuseum er at skabe attraktive kvalitetstilbud for alle befolkningsgrupper. I mange år har det særligt været børnefamilier og tog-entusiaster, som museets tilbud har henvendt sig til. Formidling rettet mod skoler og dagtilbud har været nødlidende. Et væsentligt element i museets formidlingsstrategi 2015-2020 er, at museet skal arbejde målrettet med tilbud til undervisningsinstitutioner og dagtilbud. PÆDMUS-projektet var et kærkomment pilotprojekt, hvor museet i samarbejde med de studerende kunne afprøve de muligheder, som museet har for målrettede læringstilbud. Her kunne vi lære af hinanden og udnytte hinandens kernekompetencer.

ET HELT SÆRLIGT RUM FOR OPLEVELSE OG LÆRING

Danmarks Jernbanemuseum er et museum med store genstande. Vores gæster må røre ved og træde ind i mange af genstandene. Det skaber et helt særligt rum for oplevelse og læring. Det gælder også for de yngste brugere. Der hvor de yngste bliver særligt opmærksomme og åbne for læring er ved den meget konkrete

kontakt med genstandene. Vi blev hurtigt enige om, at første skridt måtte være, at de studerende skulle observere børn fra dagsinstitutioner i museet og bruge det som grundlag for det produkt, de skulle udvikle. Museet havde desuden nogle praktiske forholdsregler, de studerende skulle tage højde for. Produktet måtte ikke befinde sig permanent i udstillingen, og det måtte ikke kræve, at en medarbejder skulle være til stede, da museet ønskede et gratis tilbud. Samtidig skulle det være et produkt, der forberedte børnene på besøget allerede på institutionen, og det skulle være et produkt, der samlede op på besøget efterfølgende. Begge teams lyttede til museets ønsker og leverede brugbare produkter, der forholdsvis let kunne implementeres på museet.

Samarbejdet med Pædagoguddannelsen i Odense og studerende på 2. semester har vist sig at være frugtbar. De studerende kunne bidrage med en pædagogisk indsigt og via sparring med museet skabe et produkt, der præcist henvender sig til målgruppen. Projektet viser, at når der samarbejdes på tværs af fagligheder, kan der udvikles godt og relevant materiale, der understøtter både museers og dagsinstitutioners ønsker og behov.

▲ Danmarks Jernbanemuseum.
Foto: Flemming Wedell.

SAMARBEJDE SKABER LÆRING

*Heidi Pedersen og Joan Stoof Rindom Christensen,
pædagoger uddannet fra pædagoguddannelsen i Jelling, UCL*

Vores bachelorprojekt havde til formål at undersøge samarbejdet mellem Give-Egnens Museum (GEM) og de børnehaver, der besøger museet. Formålet var at undersøge samarbejdets betydning for børnenes læringsmuligheder, men det var også at se på udviklingsmuligheder i samarbejdet. Vi fandt ud af, at et grundigt samarbejde mellem museumsansatte og pædagoger er med til at skabe større viden om hinandens arbejde og styrke børnenes læringsudbytte på sigt. Vi indgik en samarbejdsaftale med GEM, hvor vi deltog som observatører i tre børnehavers besøg. Her fulgte vi børnehaverne, iagttog børnenes reaktioner og så på, hvordan museumspersonalet arbejdede. Efterfølgende interviewede vi museumspersonalet og pædagoger fra børnehaverne. Vi brugte feltarbejdet og interviewene til at analysere det nuværende samarbejde.

Ethvert dagtilbud skal ifølge dagtilbudsloven arbejde med de seks læreplanstemaer: alsidig personlig udvikling, sociale kompetencer, sproglig udvikling, krop og bevægelse, naturen og naturfænomener samt kulturelle udtryksformer og værdier. Temaet "kulturelle udtryksformer og værdier" er det oplagt at arbejde med i samarbejde med kulturinstitutioner, da dette er en af kulturinstitutionernes opgaver. Vi fandt i forløbet dog ud af, at alle seks læreplanstemaer kan faktisk bruges i samarbejdet med museer.

FORDELE OG ULEMPER VED MUSEUMSBESØG

Først kunne man spørge, om det overhovedet er nødvendigt at besøge et museum – er det ikke nok at arbejde med børns læring og læreplanstemaer i børnehaven?

Der kan på den ene side argumenteres for, at børn har det bedst i vante omgivelser, de vil trives ved at blive i institutionen frem for at skulle et andet sted hen. Der er flere praktiske aspekter ved at besøge museer, det

skal tidsmæssigt passes ind og kræver ekstra personale og resurser. Pædagogerne skal tage hensyn til det økonomiske aspekt: De penge, der går til turen, kunne gå til andre aktiviteter i institutionen.

På den anden side kan pædagogerne ikke skabe det læringsrum om "gamle dage", der er på GEM. Museumspersonalet har mere viden om historie og kulturarv end pædagogerne. Det fysiske rum og personalet på GEM er altså "klædt bedre på" til at give børnene denne indsigt, end pædagoger har mulighed for at være. Derfor mener vi, at et besøg på et museum giver et helt andet niveau i arbejdet med de pædagogiske læreplaner.

Det kan diskuteres, om det er børnehaven, der skal besøge museet – eller om museet ikke ligeså godt kunne komme ud til børnehaven?

På den ene side kan museet medbringe genstande og billeder ved et besøg i institutionen for at give barnet bedre forståelse. Børnehavebarnet oplever noget nyt, og der er grobund for ny læring.

På den anden side vil barnet ikke få den samme oplevelse, da mange af sanserne ikke er i spil i samme omfang. Ved museumsbesøget er der meget mere at se på i udstillingerne, men også husenes konstruktion og størrelse har børnene ikke mulighed for at sanse ved et foto. Høresansen bliver stimuleret, når trægulvet knirker og hjulet synger. Børn lærer bedst, når hele kroppen og alle sanserne er i spil. Den viden, vi har samlet om kroppens læring på pædagoguddannelsen, viser, at det er vigtigt at arbejde med flere aktiviteter, hvor krop, bevægelse og alle sanser er i spil. Også i langt højere grad, end de er nu i aktiviteterne på GEM. Det kunne fx være udviklingen af flere rollelege. At tage ud til museet behøver ikke at udelukke, at man

Fotos af aktiviteter med gamle arbejdsmetoder fra Give-Egnens Museum og daginstitutionen Grangården i Jelling.

arbejder med genstande og aktiviteter i børnehaven, som forberedelse til besøget på museet. Samarbejdet mellem GEM og den enkelte børnehave er vigtigt.

Vores påstand er, at det øger læringsudbyttet for børnene, hvis pædagoger og museumspersonale samarbejder om indholdet af rundvisningen. Men er det rigtigt?

På den ene side vil for stor indblanding fra pædagogernes side måske betyde, at de kommer til at overtage noget af rundvisningen. Der allerede et godt produkt på GEM, så der er ingen grund til at pædagogerne blander sig i det. På den anden side kan der være for-

dele ved, at pædagogerne er med i planlægningen og udførelsen, for så føler de et større ejerskab til besøget. De har mulighed for at tilpasse besøget til deres arbejde i børnehaven. Pædagogerne skal være med til at sikre læringsudbyttet ud fra læreplanstemaerne. Museet få en oplevelse af, at besøget ikke kun er til for hyggens skyld, men er en del af det faglige arbejde i børnehaven.

Vil mere samarbejde mellem GEM og børnehaven gensidigt påvirke pædagogernes og museumspersonalets faglige identitet?

▲ Foto: Give-Egnens Museum

På den ene side kan der argumenteres for, at personalet på GEM mister noget af deres identitet, hvis pædagogerne kan læse sig til alt om aktiviteterne på nettet i forvejen. Pædagoger og museumspersonale vil blive mere ligestillede mht. viden om aktiviteterne. Museumspersonalet vil miste en del af deres arbejdsopgaver i forbindelse med planlægningen af aktiviteten. Museumspersonalet vil dog altid bevare deres faglige identitet ved rundvisningerne. På den anden side vil alles faglighed kunne styrkes ved samarbejde på tværs af professioner. Professionen kan i mødet med den anden profession se sine egne styrker og svagheder. GEM vil møde mange børnehaver gennem tiden og vil danne sig flere erfaringer om samarbejde og pædagogprofessionen, end den enkelte børnehave kan gøre.

FORSLAG TIL FORBEDRET SAMARBEJDE I FREMTIDEN

Gennem vores arbejde med bachelorprojektet kan vi se, at der er muligheder for forbedringer af samarbejdet mellem pædagoger og museer.

Vi vil opfordre pædagogerne til at evaluere deres museumsbesøg og give tilbagemelding til museet om deres oplevelser. Vi vil råde pædagogerne til at være

opmærksomme på deres egen rolle under rundvisningerne, da de er rollemønstre for børnene. På baggrund af de observationer vi gjorde os om pædagogerne dokumentation og overvejelser omkring læring, vil vi også opmuntre pædagogerne til at koble besøget til et dokumenteret og velovervejet forløb og have fokus på læreplanstemaerne i forhold til besøget.

Vi vil forslå museerne, at de reklamerer for de aktiviteter de tilbyder, fx på deres hjemmeside, at de på forhånd kunne sende en mail ud til børnehaverne om indholdet i besøget. De kunne oplyse børnehaverne om de aktiviteter de tilbyder på alle tidspunkter af året, så besøgene kunne lægges ind i en børnehaves årsplanlægning.

Vi vil opfordre museerne til at reflektere over, hvad en god rundvisning er. Man kan overveje, om det er vigtigt at se så meget forskelligt som muligt, eller om det er vigtigt at have mulighed for at fordybe sig enkelte aspekter, der fanger barnets interesse. Børnehavebørn lærer med hele kroppen. Alle deres sanser skal bringes i spil, hvis der skal opnås et større læringsudbytte.

Vi foreslår, at museet holder møder med kontaktpædagoger, hvor de deler viden og erfaringer fra deres praksis. I fællesskab kunne de komme med ideer til justering af eksisterende aktiviteter og nye aktiviteter samt til forberedelses- og efterbehandlingsmuligheder. Der kunne være en strategi for det kommende samarbejde.

Hele bacheloropgaven kan downloades fra www.historieogkultur.ucl.dk

PÆDAGOGUDDANNELSEN AFPRØVER NYE MULIGHEDER

Lars Kjær Jensen, lektor, pædagoguddannelsen Jelling, UCL

På pædagoguddannelsen i Jelling arbejdede vi tre uger koncentreret med museer. Formålet var at skabe et forløb i pædagoguddannelsen, hvor de studerende fik erfaring med historie- og kulturarvsformidling. Med PÆDMUS-projektet som afsæt ville vi gerne udvikle et nyt samarbejdsfelt mellem: museer, pædagoguddannelse og daginstitutioner. Det produktkrav, der var sat op for PÆDMUS, fastholdt vi i vores tre-ugers projekt. De studerende skulle udvikle et produkt til daginstitu-

tioner med kontakt *før, under og efter* et museumsbesøg, og de skulle tage udgangspunkt i de pædagogiske læreplaner.

HVORDAN GJORDE VI?

Vi delte vores arbejdsperiode op i en uges introduktion, ca. halvanden uges projektarbejde og sluttede af med nogle travle fremlæggelsesdage, hvor de studerende fremlagde deres projekter for hinanden.

Arbejde med gamle lege på pædagoguddannelsen i Jelling. Fotos: Lars Kjær Larsen. ▶

De studerende fik først et oplæg til, hvad det vil sige at arbejde projektorienteret og bruge forskellige interviewmetoder. Derefter havde vi arrangeret et besøg på Kongernes Jelling, Give-Egnens Museum og daginstitutionen Grangård, så de studerende kunne se museer i samspil med den pædagogiske virkelighed. De studerende fik også en hel dags undervisning i gamle håndværk, hvor temaerne var båltænder, gammeldags madlavning, spinding og kartning af uld, kransebinding, snitning, gamle lege m.m. Dagen skulle give de studerende konkrete erfaringer og inspirere projektarbejdet.

Derefter udviklede de studerendes deres projekter i tre grupper. En gruppe tog udgangspunkt i "Kongernes Jelling", en gruppe tog til Give-Egnens Museum og en gruppe tog til daginstitutionen Grangården. Denne sidste gruppe arbejdede både med børns og pædagogers oplevelse af museer. Fokus i grupperne var på samspillet mellem børnenes, pædagogernes og museernes perspektiv. Hele tiden udviklede projektarbejdet sig gennem de studerendes egne ideer og tanker. Deres egen motivation var grundlaget for arbejdet. Færdiggørelsen af de endelige produkter lagde op til en fremlæggelse af resultaterne for resten af grupperne. Herunder fik de studerende feedback og evaluering fra underviserne og de andre studerende.

TANKERNE BAG MÅDEN AT ARBEJDE PÅ

De pædagogstuderende arbejder i projektet overordnet med en "Hands-On" tilgang, hvor kropslighed og sansning er i centrum. Det passer meget fint til målgruppen, som er store børnehavebørn i førskolealderen. Inspirationen til arbejdet var den franske filosof Merleau-Pontys tænkning om, at det er gennem kroppen, at bevidstheden tager form og bliver skabt. Hans udgangspunkt er, at kroppen sanser, når den er i rummet, og dens sansning er med til at skabe en bevidsthed, tanke eller refleksion. Vores udgangspunkt var også, at de pædagogstuderende skulle selv erfare og sanse, før de gik i gang med at tilrettelægge børnenes processer.

Vores arbejde blev omtalt i Vejle Amts Folkeblad onsdag d. 22. april 2015 og her udtaler en pædagogstu-

▲ Fremlæggelse af projekter på pædagoguddannelsen i Jelling.
Fotos: Lars Kjær Larsen.

derende sig om måden at arbejde på: "Vi bliver nødt til at prøve tingene på egen krop, inden vi skal ud og vise børnene, hvordan man arbejdede med håndværk i gamle dage. Vi er moderne unge, og mange har slet ikke arbejdet med praktisk håndværk før. Her lærer vi det praktiske, så vi senere kan formidle kulturhistorie på en ordentlig måde."

PROJEKTERNES INDHOLD

Generelt drejede de studerendes ideer sig om historie – og kulturarvsformidling. Alle projekter havde til hensigt, at de kunne foregå både ude og inde på museumsområdet eller ude og inde på institutionens område. Børnene blev inviteret til at bruge deres krop og sanser. Der blev tænkt i at aktivere børnene i børnehøjde, og der blev tænkt på, hvordan børnene kunne identificere sig og referere til deres eget liv. Vi havde fokus på de konkrete pædagogiske processer *før, under og efter* besøget/aktiviteten på museet eller i institutionen.

Projekterne var meget optaget af børnenes læring og pædagogernes inddragelse i museumsaktiviteten. Børnene skulle møde både stillesiddende formidling (eks.: læring om historie gennem fortælling om Harald Blåtand). Kroslig aktivitet (eks.: læring om størrelse og form gennem løb op ad eller rundt om Jelling Højene) og kreativ produktion (læring om gammelt legetøj gennem Hands-On aktiviteter). Pædagogerne skulle i samarbejde med museumsformidlerne have en aktiv rolle både før, under og efter et besøg.

Vigtige erfaringer fra forløbet er, at samarbejde er vigtigt for fælles forståelse og børnenes læring. Rollefordelingen mellem pædagogen og museumsformidleren skal afklares. Udvikling af forløb tager tid - og skal tage tid. Husk at koordinere institutionernes og museernes kalendere.

EKSEMPLER PÅ DE STUDERENDES IDEER

- "Signe og Peter på Museum": Et før, under og efter- koncept, der var opbygget omkring figurerne Signe og Peter. Børnene skulle gennem billeder, en app og enkelte artefakter på forhånd få kendskab til Signe og Peters liv på gården (Give-Egnens Museum). Når de så kom ud på museet ville dukkerne Signe og Peter optræde i alle rum (indenfor og udenfor) og opfordre til aktivitet. Der lå ideer til, hvordan man kunne arbejde videre med den historiske tid omkring Signe og Peter, når man kom tilbage på institutionen.
- Leg og læring på Monumentområdet: Et ude-forløb, hvor børn gennem fortælling, leg og aktivitet skulle opnå læring om Harald Blåtand og vikingetiden. Børnene skulle bevæge sig på kryds og tværs gennem hele området, op og ned af høje, ud og ind mellem palisaderne. Børnenes kropslighed og sansning var i centrum her. Herunder blev der lavet en fortælle/aktivitetskasse til Kongernes Jelling: En kasse med ideer til aktiviteter på hele monumentområdet – styret af børn og pædagoger. Eks. på aktiviteter var vikingeskattejagt, runespil, runetegning og fortællinger.

MUSEERNE KAN VÆRE ET UDDANNELSESRUM, ET UDVIK- LINGSRUM OG ET DANNELSESRUM FOR PÆDAGOGUDDANNELSEN

*Mette Nørregård Christensen, lektor, og
Lars Kjær Larsen, lektor, pædagoguddannelsen, Jelling, UCL*

HVAD ER FORMÅLET MED UDDANNELSEN?

Pædagoguddannelsen skal bibringe de studerende professionsrelevante kompetencer, viden og færdigheder til selvstændigt og i samarbejde at udøve, udvikle og formidle udviklings-, lærings- og omsorgsopgaver i et samfundsmæssigt perspektiv. Pædagoguddannelsen varer 3½ år og udgør 210 ECTS-point.

HVAD BESTÅR UDDANNELSEN AF?

Uddannelsen består af følgende elementer: Pædagogens grundfaglighed, Specialiseringsdel, Valgfrie områder, Praktik og Bachelorprojektet.

Som specialiseringsdel kan der vælges imellem:

Dagtilbudspædagogik (0-5 årige), Skole- og fritidspædagogik (6-18 årige), Social- og specialpædagogik.

▲ Håndspinding af uld på pædagoguddannelsen i Jelling. Fotos: Lars Kjær Larsen.

Herudover indeholder uddannelsen et tværprofessionelt element, hvor pædagogen arbejder sammen med andre professioner, f.eks. museer.

HVORDAN KAN MUSEER BRUGES I RELATION TIL GRUNDFAGLIGHEDEN?

I pædagoguddannelsens grundfaglighed findes der flere områder, der kan understøttes af et samarbejde mellem pædagoguddannelsen og museer. Nedenstående er et eksempel på et videns – og færdighedsmål i uddannelsen.

Viden: kulturelle, musiske og æstetiske udtryks- og læringsformer samt pædagogiske aktiviteter inden for dette område målrettet 0-5 årige børn.

Færdigheder: inddrage litterære, musikalske, dramatiske og visuelle udtryks- og læringsformer samt barnets perspektiv og relevant pædagogisk viden i sin pædagogiske praksis.

De dele af pædagoguddannelsen, som er særlig oplagte til et samarbejde med museerne er: Grundfagligheden samt de to specialiseringsretninger: dagtilbudspædagogik samt skole- og fritidspædagogik. Her kan samarbejdet med museer spille en særlig rolle som en ramme og en udfordring for læreplansområderne. I dagtilbud arbejder man med pædagogiske læreplaner, og et af dem har overskriften "Kulturelle udtryks-

former og værdier". I børnehaveklassen arbejdes med "Kreative og musiske udtryksformer".

I skole- og fritidspædagogik kan pædagogerne i samarbejde med lærerne også bruge museerne som et væsentligt læringsrum, både som en del af den understøttende undervisning og som en del af den åbne skole. Der er altså mange oplagte samarbejdsmuligheder mellem museer, pædagoguddannelsen og praksisfeltet.

MUSEER KAN BRUGES I DE VALGFRIE MODULER

I pædagoguddannelsen har de studerende mulighed for at fordybe sig i valgmoduler. Valgmodulerne kan have mange forskellige temaer. Et samarbejde mellem pædagoguddannelsen og museerne kunne lægge op til et helt tema for et valgmodul eller være en del af eksisterende valgmoduler.

MUSEER KAN BRUGES I PRAKTIKKEN

Der er fire praktikperioder, svarende til henholdsvis 10, 30, 30 og 5 ECTS-point. Praktikken fylder en væsentlig del af uddannelsen, og her kan de studerende også gøre sig praktiske erfaringer med at bruge museer i arbejdet med specifikke målgrupper.

MUSEER KAN BRUGES TIL AT SKRIVE BACHELORPROJEKTET

Pædagoguddannelsen afsluttes med et Bachelorprojekt. Grundlaget for projektet er et konkret samarbejde med en praksisinstitution. Det vil typisk være en pædagogisk institution, men det kunne lige såvel være et museum.

▲ Fremlæggelse af projekter, observation af rundvisning på Give-Egnens Museum og brødbagning over bål på pædagoguddannelsen i Jelling. Fotos: Lars Kjær Larsen.

PÆDMUS - ET PÆDAGOGISK UDVIKLINGSARBEJDE

Trine Hyllested, ph.d., Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling, Forskning og Udvikling, University College Lillebælt og Tine Seligmann, Museet for Samtidskunst

PÆDMUS er et pilotprojekt med deltagere fra fire museer, to pædagoguddannelser, samt en række pædagogstuderende. Projektet løb over syv måneder fra 2014 - 2105. Trine Hyllested fra Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling i Jelling har været projektleder og museumsinspektør Tine Seligmann fra Museet for Samtidskunst har været konsulent.

Formålet med projektet har været at afprøve en række undervisningsforløb for pædagogstuderende på museer. Projektets fokus var, hvordan museer kan bruges som en del af den pædagogiske praksis i daginstitutioner for de yngste fra 0-5 år. Vi har undersøgt, hvordan tætte lokale samarbejder mellem pædagoger og museumsformidlere kan styrke begge parter på sigt. Projektet og læringsforløb er afviklet i samarbejde med professionelle pædagoger i daginstitutioner. Baggrunden for projektet er bl.a. erfaringerne fra projekt Learning Museum 2011-2013, som var et

nationalt samarbejdsprojekt mellem læreruddannelser og museer. Erfaringerne herfra viser, at netop det tværfaglige, innovative og tværinstitutionelle fokus styrker parternes oplevelse af de muligheder, der ligger for slutmålgruppen. PÆDMUS kan være med til at vise, hvordan historie- og kulturarvsformidling i bred forstand kan tænkes ind i daginstitutionernes læring med kompetenceudvikling og pædagogiske forløb, når institutionerne besøger museer.

BRUGER PÆDAGOGSTUDERENDE MUSEERNE?

Før projektstart lavede vi en mindre spørgeskemaundersøgelse af, hvordan og til hvad pædagogstuderende bruger museer. Vi spurgte ind til, hvilke tanker gjorde de sig om at bruge et museum både privat, men også sammen med deres kommende målgrupper. Deres svar og en række fokusinterviews med udvalgte studerende, der har lavet et projekt i PÆDMUS-regi, peger på nogle tendenser.

▼ *Gamle vaskemetoder, daginstitutionen Grangården i Jelling*

Ud fra de svar vi fik tilbage, fremgik det, at omkring halvdelen af de studerende brugte museer til private formål. De havde besøgt museer både i Danmark og i udlandet, mest til sociale oplevelser. Den anden halvdel af de studerende havde sjældent eller aldrig besøgt et museum. Kun få af de studerende havde prøvet at bruge museer professionelt sammen med børn i deres praktik og i de jobs, de tidligere havde haft. På spørgsmålet om, hvordan de selv syntes, at de selv kunne bruge et museum, svarer de som vidensindsamling, læring og visualisering af teoretiske begreber. De beskriver, at de kan få et konkret overblik over samfundets udvikling ved at se udstillinger på museer. På spørgsmålet om, hvilke pædagogiske muligheder de ser i et museum, svarer de studerende, at det kan være et læringsrum som kan give viden, inspirati-

▲ Daginstitutionsbesøg på Johannes Larsen Museet.
Foto: Henrik Høge Hansen.

on og livskvalitet. *"Lidenskab for kunst skal tillæres"*, som en studerende udtrykker sig. Museumsbesøget kan også bruges som en aktivitet, der kan bryde hverdagen i institutionen. Det kan understøtte undervisning og skabe mulighed for at skabe sociale oplevelser for en gruppe.

MUSEER SOM EN PÆDAGOGISK ARENA

De studerende har således mange forestillinger om og holdninger til museer, på trods af at mange sjældent har været der. Helt konkret betyder det for den museumsfremmede halvdel af de studerende, at hvis de skal i gang med at bruge museer som pædagoger efter deres uddannelse, er det vigtigt at introducere museer som en pædagogisk arena gennem uddannelsen. Æt er selv at gå på museum som en social aktivitet, noget andet er at bruge det i sin professionelle praksis.

For museerne giver det, at samarbejde med studerende fra pædagoguddannelsen, en mulighed for at nå de

ungste borgere. De børn, som de kommende pædagoger senere bringer med på museum, har forældre og bedsteforældre, som børnene måske også vil tage med på museet. Set fra museets side giver det altså en god mulighed for at nå flere borgere. Set fra pædagoguddannelsens side giver det, at bruge museer, en mulighed for et andet læringsrum og en mere konkret og visuel tilgang. Det kan give de studerende en bedre forståelse af samfundet og deres egen rolle som pædagoger, når de i deres pædagogiske praksis bruger det omgivende samfund til pædagogiske aktiviteter.

ET FRISK PUST, DER STYRKER GRUNDFAGLIGHEDEN

Ved fokusgruppeinterviews med studerende, der har været direkte involveret i projektet og skrevet opgaver, tegner der sig et positivt billede af projektets muligheder og rækkevidde. Når vi har spurgt de studerende, om deres samarbejde med museerne og daginstitutionerne har styrket deres grundfaglighed svarer de:

"Vi får en udfordring ved, at vi skal ud og arbejde med en hel anden instans end vi er vant til. Vi får mulighed for at tænke alternativt. Vi finder ud af, at pædagogikken kan anvendes i mange forskellige rum og ikke kun i en børnehave. Vi bliver rustet til at arbejde innovativt. Når vi spørger ind til, hvordan de i deres læringsforløb med museer kan styrke læreplanstemaerne på daginstitutionerne, svarer de: "Vi kan som studerende komme med friske øjne og være et pust udefra. Vi kan give inspiration til, hvad der rør sig lige nu inden for pædagogikken. Ved konkret at arbejde med de forskellige læreplanstemaer på museerne får vi øje på, hvordan man griber det an i praksis. Det er en win win situation både for os studerende, for pædagogerne på daginstitutionerne og museerne."

Disse svar viser, at de studerende har været glade for at arbejde med projekter, der skulle bruges i praksis og få lov til at udvikle noget helt fra bunden. Som en studerende skrev: *"Vi pædagoger ser noget ved museet for børn, som museet ikke selv har blik for. Børneniveauet er vigtigt!"* Museerne har givet de studerende mulighed for en alsidig personlig udvikling, og de har fået en ny forståelse af, hvordan man kan bruge museer sammen med børn. De studerende stiftede bekendtskab med ny teori, som kunne reflektere deres praksis. Afslutningsvis spurgte vi de studerende, hvad de vil råde andre studerende til i kommende samarbejder med museer. Her lagde de bl.a. vægt på, at lave en klar forventningsafstemning med deres samarbejdspartnere, før de går i gang med forløbet. De lagde også vægt på, at det var vigtigt at evaluere før, under og efter og endelig, at man som studerende skal sætte sig godt ind i de regler og de ressourcer, der er på museet.

En studerende fortalte om sin egen læringsproces i forløbet: *"Jeg har lært, at man kan skabe pædagogiske processer, der hvor man vill!"*. Så kan vi vist ikke forlange mere.

◀ Seminar i Jelling med præsentation af projekt PÆDMUS d. 13.maj 2015.
Foto: Lars Kjær Larsen

FAKTA

UNDERVISNINGSPROJEKTER OG RESULTATER

PÆDMUS-projektet har involveret 51 studerende. Der blev udarbejdet to bachelorrapporter på Jelling pædagoguddannelse. Der blev udarbejdet fire udfordringsopgaver på Odense pædagoguddannelse af fire grupper med 20 studerende i alt. Udfordringsopgaverne forløb over tre måneder, og de studerende lavede materialer til henholdsvis Johannes Larsen Museet i Kerteminde og Danmarks Jernbanemuseum i Odense. Til den afsluttende eksamen fik alle grupper den bedste karakter 12. Jelling pædagoguddannelse afholdt et tre ugers projektforsøg. Her deltog to undervisere, 28 studerende samt Give-Egnens Museum og Kongernes Jelling.

Udvalgte opgaver og projektbeskrivelsen kan læses på www.historieogkulturav.ucl.dk

HVORDAN UDVIKLER VI SAMARBEJDE MELLE MUSER OG DAGINSTITUTIONER?

SEMINAR 13. MAJ 2015

Den endelige afslutning på projektet var et seminar med 54 deltagere. Det var 14 museumsfolk fra hele landet. 10 Stats- og kommunalt administrativt ansatte i kommuner og på universiteter. Resten var studerende og ansatte på pædagoguddannelser i Odense, Jelling og Nordjylland. På seminaret holdt en museumsinspektør, en lektor fra pædagogseminariet i Jelling, en daginstitutionsleder og en pædagog oplæg. Tolv studerende fortalte om deres observationer og projekter. Dagen blev sluttet af med et oplæg fra forsker, adjunkt på Aarhus Universitet, Ole Henrik Hansen, ph.d., der er specialiseret i pædagogisk arbejde med den yngste målgruppe.

PÆDMUS 2014-2015 er et samarbejdsprojekt mellem fire museer og to pædagoguddannelser under University College Lillebælt. Projektet er igangsat af **Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling i Jelling**. Formålet med projektet har været at give de kommende pædagoger kendskab til museernes læringsrum og de muligheder, der er her. De studerende har udviklet innovative læringsforløb og aktiviteter, der er blevet afprøvet af børn fra daginstitutioner i nærområdet. Med udgangspunkt i praksis har projektet således skabt grundlag for kommende samarbejdsrelationer mellem museer og daginstitutioner. Projektet understøtter Kulturministeriets "Strategi for små børns møde med kunst og kultur" maj 2014.

Hæftet er udgivet i forbindelse med projekt:
PÆDMUS 2014-2015

Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling
University College Lillebælt, Vejlevej 2, 7300 Jelling
Tel. +45 63 18 36 13
<http://historieogkulturarv.ucl.dk>

Redaktion: Trine Hyllested, ph.d., Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling, Forskning og Udvikling, UCL og Tine Seligmann, museumsinspektør, Museet for Samtidskunst.
Layout: Kasper Rumann Madsen
Tryk: PrinfoVejle
ISBN: 978-87-997363-6-2

